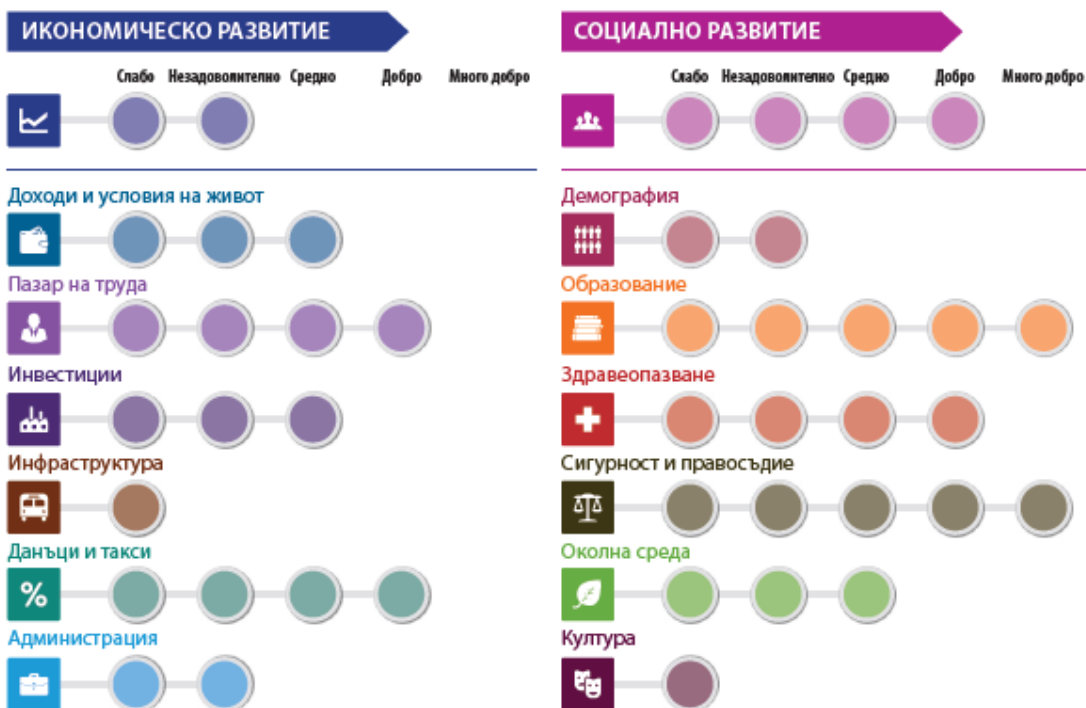


ОБЛАСТ СМОЛЯН



Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Смолян продължава да нараства и през 2016 г., но ръстът е колеблив и по този показател областта изостава спрямо средните стойности за страната. Същевременно обаче заплатите и доходите в областта нарастват значително. През 2017 г. Смолян отново е областта с най-висока икономическа активност, която е съпроводена едновременно с нов ръст на заетостта и намаление на безработицата. През 2016 г. в областта се наблюдава сериозен ръст на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи. Местоположението на област Смолян в покрайнините на страната и в планински район определят недобрата свързаност на областта. Усреднените ставки на местните данъци и такси в общините в област Смолян остават сравнително ниски и през 2018 година. Самооценките на администрацията за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ в областта остават по-ниски от средните за страната.

Смолян продължава да е сред областите с най-влошена демографска картина. Причина за това е както ниската раждаемост, така и изселването от областта. Смолян остава областта с най-нисък дял на второгодиците и отпадналите и с най-висок относителен брой на предавателите в основното и средното образование. Резултатите на матурата по българските език и литература през 2018 г. пък отново поставят областта веднага след столицата. Относителният брой на общопрактикуващите лекари в областта е съизмерим със средния за страната и през 2017 г., но броят на лекарите от водещите специалности остава сравнително нисък. Смолян остава сред областите с най-нисък относителен брой на регистрираните престъпления и най-висок дял на тяхната разкриваемост. Значително по-ниско от средното за страната ниво е замърсяването на въздуха в областта. Културният живот в област Смолян не е особено интензивен и през 2017 година.



ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ



Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Смолян продължава да нараства и през 2016 г., но ръстът му е колеблив и по този показател областта изостава спрямо средните стойности за страната. Същевременно обаче заплатите и доходите в областта нарастват значително, а средногодишният доход на лице от домакинството остава над средния за страната, достигайки 6 127 лв. при 5 586 лв. в страната за 2017 година. И през 2016 г. бедността в областта остава по-висока от средната за страната, както по отношение на дела на населението, живеещо с материални лишения, така и на дела на хората, живеещи под националната линия на бедност.



През 2017 г. след ново нарастване Смолян отново е областта с най-висока икономическа активност. Коефициентът достига 77% (при 71% в страната) и е съпроводен едновременно с нов ръст на заетостта (до 68% при 67% в страната) и намаление на безработицата (до 11% при 6% в страната). Подобряването на показателите за пазара на труда е благоприятствано и от относително добрата образователна структура на населението. Срез населението на възраст 25-64 г. делът на хората с основно и по-ниско образование продължава да намалява и достига 16% (при 17% в страната), а делът на висшистите се повишава, въпреки че остава по-нисък от средния за страната. Коефициентът на демографско заместване като отношение на населението на възраст 15-19 г. към това на 60-64 г. остава значително по-нисък от средния за страната – 44% при 64% в страната. Това означава, че на всеки 100 души от областта, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години отговарят 44 младежи, които ще се включат на него.



През 2016 г. в областта се наблюдава сериозен ръст на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и за първи път те изпреварват средните за страната спрямо населението. Разходите за ДМА в област Смолян нарастват до 3 508 лв. на човек от населението, а средните за страната намаляват до 2 488 лв. на човек. Ръст се наблюдава и при относителния обем на чуждите инвестиции в областта, въпреки че той е много нисък и чуждите инвестиции остават значително под средните нива – 765 евро на човек от населението при 3 310 евро на човек от населението в страната към края на 2016 година. Ръст, но и изоставане от средните за страната стойности се наблюдава и при усвояването на европейски средства в областта. Към 30 юни 2018 г. стойността на изпратените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 1 135 лв. на човек (при 1 543 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много средства спрямо населението е усвоила община Рудозем.



Местоположението на област Смолян в покрайнините на страната и в планински район определят недобрата инфраструктурна свързаност на областта. Гъстотата на пътната мрежа е по-ниска от средната за страната, а железопътни линии в областта липсват. През територията ѝ не минават и автомагистрала и първокласни пътища, въпреки че качеството на съществуващите пътища остава по-високо от средното за страната и през 2017 година. 50% от пътищата са с добро състояние на пътната настилка при 40% в страната. Достъпът и използването на интернет в областта намаляват леко през 2017 г. и остава под средните за страната.



Усреднените ставки на местните данъци и такси в общините в област Смолян остават сравнително ниски и през 2018 година. Нещо повече – спрямо 2017 г. сред разглежданите местни данъци единствено община Златоград е повишила данъка върху придобиването на имуществото. Значително по-ниски в сравнение със средните нива остават данъците върху превозните средства, търговията на дребно и таксиметровия превоз в областта.



Самооценките на администрацията за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ в областта остават по-ниски от средните за страната и през 2018 г., въпреки че се повишават спрямо предходната година. Повишение се наблюдава и в оценката на прозрачността на местната администрация през 2018 г., но по-високият ръст в други области оставя област Смолян под средното ниво за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ



Смолян остава сред областите с най-влошена демографска картина и през 2017 година. Причина за това е както ниската раждаемост, така и изселването от областта. Коефициентът на естествен прираст намалява до -10‰ (при -7‰ в страната), а на механичен прираст – до -10‰ (при -1‰ в страната). Тези показатели предопределят и високите коефициенти на възрастова зависимост. Отношението на населението на 65 и повече години към това на 0-14 г. достига 200% при 148% в страната. Делът на градското население в областта се повишава и през 2017 г., но остава значително под средния за страната – 56% при 74% в страната, въпреки че гъстотата на населението в урбанизираните територии е по-висока от средната.



Нетният коефициент на записване на населението в V-VIII клас в областта нараства през 2017 г. и отново е над средните нива в страната. Смолян остава областта с най-нисък дял на второгодниците и отпадналите и с най-висок относителен брой на преподавателите в основното и средното образование. През 2017 г. броят на учителите се повишава и достига 114 на хиляда ученика при 80 на хиляда ученика в страната. Резултатите на матурата по българските език и литература през 2018 г. пък отново поставят областта веднага след столицата. Средният успех на местните зрелостници е 4,33 (при 4,24 в страната и 4,45 в столицата), а делът на слабите оценки намалява до 3% (при 6% в страната и 2% в столицата).



Относителният брой на общопрактикуващите лекари в областта е съизмерим със средния за страната и през 2017 г., но броят на лекарите от водещите специалности остава сравнително нисък. Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава малко по-висок от средния, въпреки че преминалите за лечение болни са по-малко от средния им относителен брой в страната. През 2017 г. в болниците в област Смолян са се лекували 220 души на хиляда души население при 242 души на хиляда души в страната.



Натовареността на наказателните съдии в окръжния съд в област Смолян е остава по-ниска от средната за страната и през 2017 г., което е обвързано със сравнително по-бързото правораздаване в областта. Докато на един местен съдия се падат средно по 6 наказателни дела за разглеждане на месец, в страната един съдия разглежда средно по 10 дела месечно. Същевременно, висящите дела в област Смолян са 7% при 9% в страната. Смолян остава сред областите с най-нисък относителен брой на регистрираните престъпления и най-висок дял на тяхната разкриваемост. През 2017 г. престъпленията срещу личността и собствеността в областта са 6 на хиляда души от населението (при 13 на хиляда души в страната), а разкриваемостта е 69% (при 45% в страната).



Въпреки че достъпът на населението до обществена канализация в областта нараства и през 2016 г. и е съизмерим със средния за страната (74% при 76% в страната), свързаността на канализацията с пречиствателни станции за отпадъчни води остава сравнително ниска (42% при 63% в страната) през 2016 година. Област Смолян остава сред областите с най-ниско замърсяване на въздуха с въглероден диоксид. През 2016 г. вредните емисии в атмосферата са 5 тона на кв. км при 281 тона на кв. км в страната. Образуваните отпадъци в областта намаляват спрямо 2015 г. и отново са под средните са страната нива.



Културният живот в област Смолян не е особено интензивен и през 2017 година. Относителният брой на посещенията на местните театри и музеи е 3-4 пъти по-нисък от средния за страната. Посещенията в театрите намалява до 93 на хиляда души от населението (при 314 на хиляда души в страната), а на музеите – до 164 на хиляда души (при 722 на хиляда души в страната). Значително по-нисък е интересът и към местните библиотеки. Посещенията са 192 на хиляда души при 604 на хиляда души в страната. Пет пъти със средните стойности е разликата в посещенията на кината – 169 на хиляда души в област Смолян при 778 на хиляда души в страната.

Ключови показатели за област Смолян

| Индикатори на икономическото развитие | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|--|-------|-------|-------|-------|-------|
| БВП на глава от населението (лв., текущи цени) | 7 186 | 7 583 | 8 557 | 8 636 | n.a. |
| Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.) | 4 590 | 5 315 | 5 419 | 5 618 | 6 127 |
| Средна годишна брутна заплата на нает (лв.) | 6 800 | 7 253 | 7 679 | 8 504 | n.a. |
| Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, % | 30,8 | 34,0 | 24,1 | 26,9 | n.a. |
| Коефициент на икономическа активност на населението на 15-64 години (%) | 74,2 | 76,1 | 77,2 | 74,1 | 76,8 |
| Коефициент на заетост на населението на 15-64 години (%) | 59,3 | 61,2 | 63,9 | 63,6 | 68,1 |
| Коефициент на безработица на населението на 15-64 години (%) | 20,3 | 19,4 | 17,2 | 14,1 | 11,2 |
| Дял на населението с висше образование, 25-64 г. (%) | 20,0 | 21,0 | 21,7 | 23,2 | 23,8 |
| Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението | 44 | 45 | 47 | 48 | n.a. |
| Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек) | 1 202 | 1 775 | 1 843 | 3 508 | n.a. |
| Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек) | 647 | 653 | 752 | 765 | n.a. |
| Дял на домакинствата с достъп до интернет (%) | 45,2 | 55,4 | 52,3 | 59,9 | 56,5 |
| Дял на пътната настилка в добро състояние (%) | 45,3 | 49,5 | 54,5 | 55,5 | 49,6 |
| Покритие на кадастъра (%) | 32,1 | 32,1 | 32,1 | 32,1 | 32,1 |

| Индикатори на социалното развитие | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
|---|-------|-------|-------|-------|-------|
| Коефициент на естествен прираст на населението (‰) | -6,6 | -7,8 | -8,2 | -8,0 | -9,5 |
| Коефициент на механичен прираст на населението (‰) | -14,7 | -11,6 | -12,9 | -11,9 | -10,4 |
| Среден успех от матурите по БЕЛ | 4,37 | 4,42 | 4,37 | 4,26 | 4,42 |
| Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00 | 3,9 | 3,4 | 2,5 | 6,5 | 3,4 |
| Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас, % | 82,3 | 82,4 | 83,3 | 81,1 | 90,8 |
| Дял на здравноосигурените лица (%) | 90,0 | 91,6 | 94,4 | 95,1 | 94,4 |
| Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението | 196,6 | 211,9 | 213,6 | 224,8 | 219,6 |
| Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души | 5,7 | 5,4 | 6,1 | 5,6 | 6,1 |
| Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%) | 57,9 | 53,5 | 56,7 | 73,6 | 68,7 |
| Дял на висящите наказателни дела (%) | 6,7 | 8,2 | 5,2 | 7,5 | 6,8 |
| Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%) | 39,3 | 39,5 | 42,0 | 42,4 | n.a. |
| Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, тонове вредни емисии/кв. км | 4,8 | 4,0 | 3,6 | 5,3 | n.a. |
| Посещения в кината на 1000 души от населението | 0 | 139 | 153 | 150 | 169 |
| Посещения в театрите на 1000 души от населението | 0 | 69 | 96 | 122 | 93 |